

REFERENDUM
OF
VOLKSSTEMMING

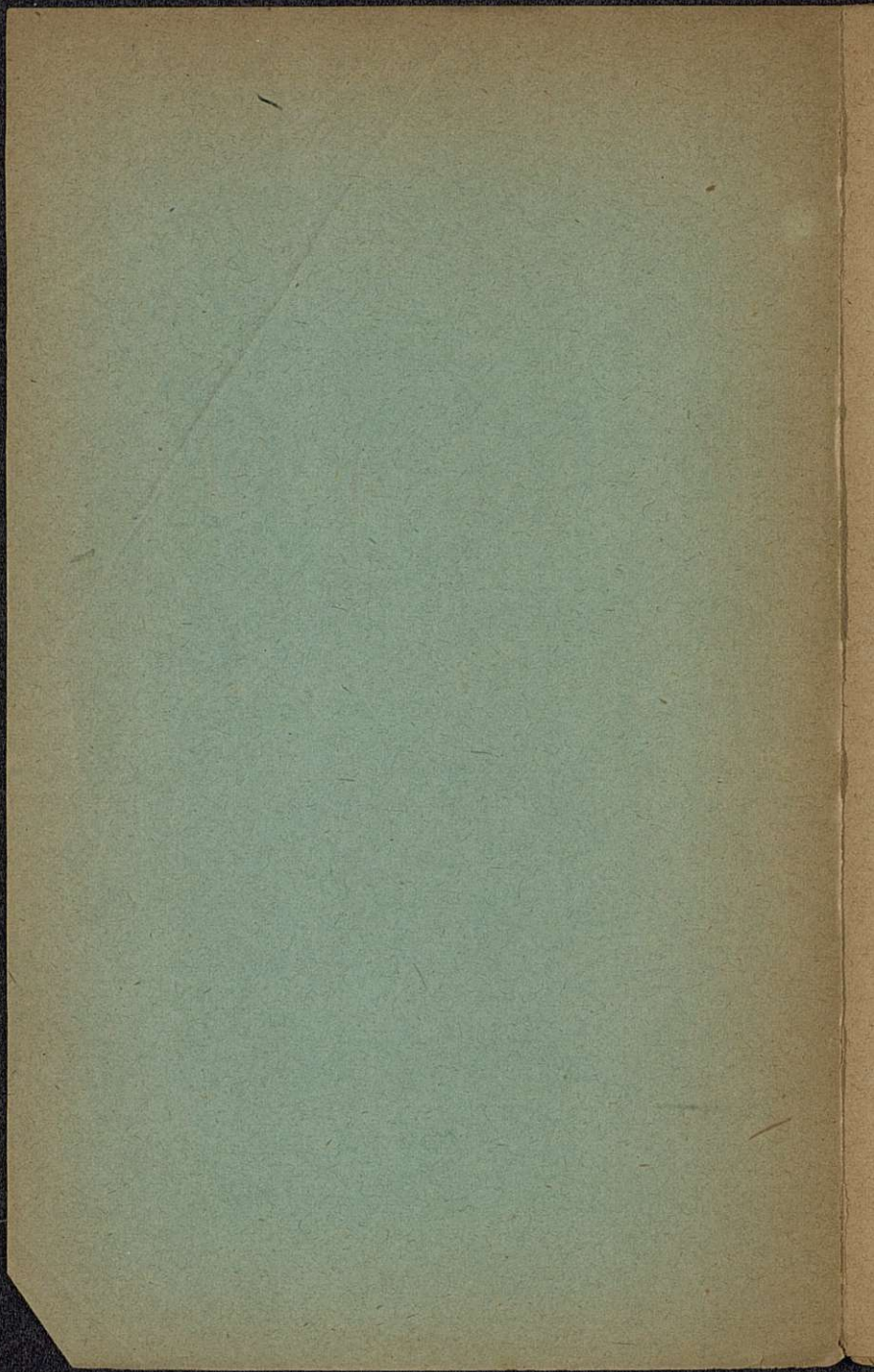
MET UITLEG OVER ZIJNE
WERKING IN ZWITSERLAND

GENT
DRUKKERIJ J. FOUCAERT, OOSTAKKERSTRAAT, 226

—
1892

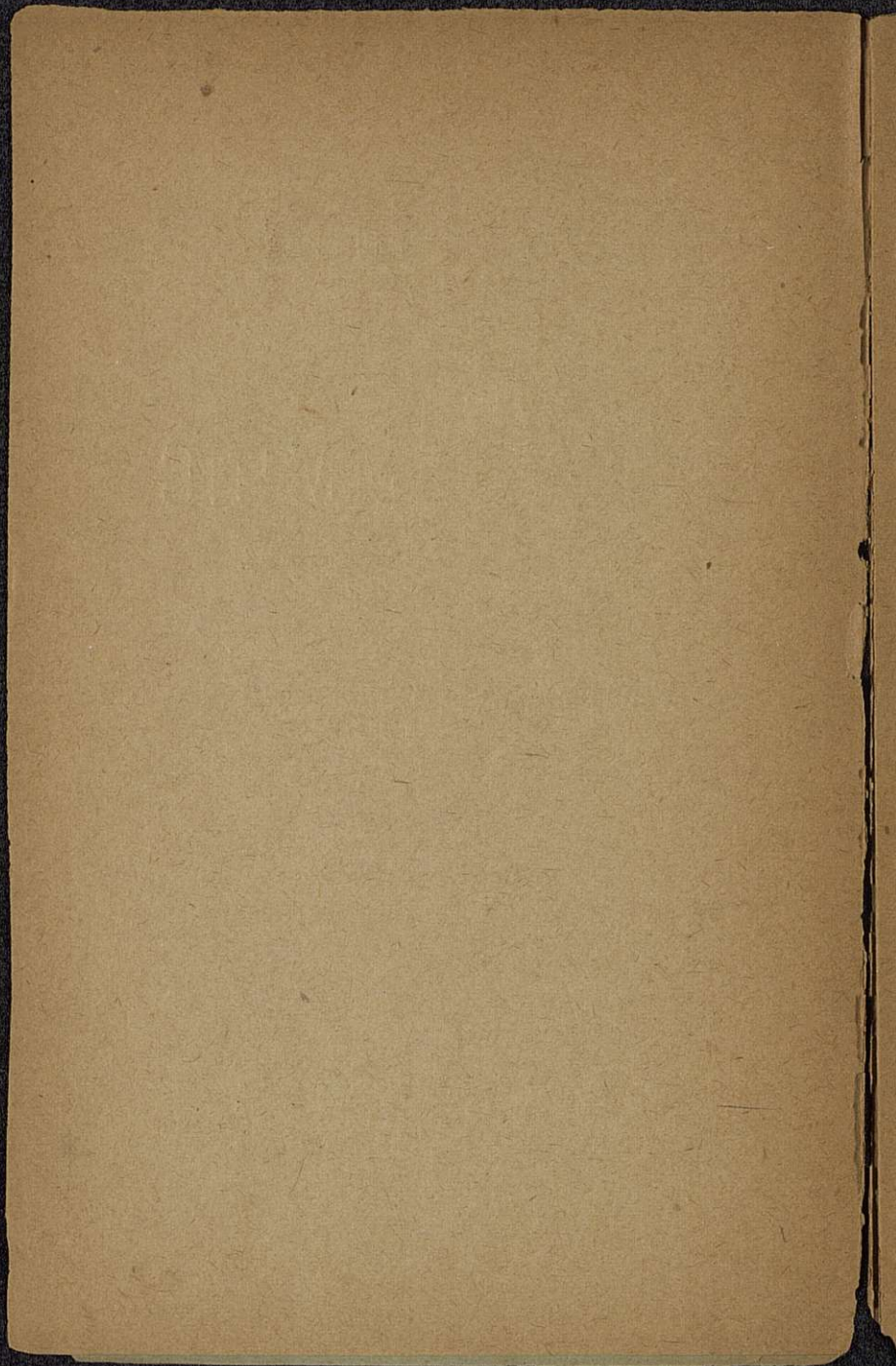

REFERENDUM
OF
VOLKSSTEMMING

MET UITLEG OVER ZIJNE
WERKING IN ZWITSERLAND

GENT
DRUKKERIJ J. FOUCAERT, OOSTAKKERSTRAAT, 226

—
1892

HET REFERENDUM

Referendum, beste lezer, is een latijnsch woord, dat zooveel wil zeggen, als VOLKSSTEMMING of VOLKSRAADPLEGING. Velen verstaan niet goed wat voor ding dat is. Wij gaan trachten het U te verklaren.

Veronderstellen wij dat eene gemeente een feest wil geven. De deken, de dekenin en de raad van de gemeente komen bijeen om te bespreken, wat zij zooal zouden doen, maar zij kunnen niet goed t'akkoord geraken. De eene wil een festival, de andere een groot avondvuurwerk, een derde wil een luchtbal doen opstijgen. De deken denkt, dat het beste middel om veel volk te doen komen, is een luchtbal te doen opstijgen en zijne meening wordt nog al gedeeld in den raad. Maar, merkt de dekenin op, wij zouden kunnen miscontenten maken; ware het niet beter dat wij al de geburen verzochten te stemmen, om te weten wat zij verlangen. Het gedacht wordt goedgekeurd en de deken doet briefjes maken waarop de volgende vragen gedrukt staan :

1. Wilt gij voor uw gemeentefeest een festival?

2. Of wilt gij een groot avondvuurwerk?

3. Of wilt gij dat wij een luchtbal doen opstijgen?

Aan al de geburen wordt zulk een briefje gedragen met verzoek van uit te vagen, wat zij niet willen en te laten staan, wat zij zouden wenschen dat er gebeure.

Men duidt eene herberg aan waar elkeen verzocht wordt des zondags morgens zijn briefje te komen brengen.

's Zondags namiddags worden al de briefjes nagezien en men ondervindt, dat bijna elkeen voor den festival gestemd heeft.

Die raadpleging der gebuurte om te weten wat zij willen is eene **volksstemming** of **Referendum**.

Wat de deken der gebuurte gedaan heeft, kan ook een gemeenteraad doen.

Een deel der werklieden van Gent vragen bijv. dat de derde Karnavaldag, de zoogezegde **SLONSENDAG**, afgeschaft worde. Zij verzoeken integendeel den **EERSTEN MEI** als *Openbaren Feestdag* ter verheerlijking van het werk te zien inrichten.

De gemeenteraad durft geen gevolg geven aan de vraag dezer werklieden uit vrees van tegenkanting te ontmoeten, uit vrees van een deel der bevolking te mishagen.

Indien de burgemeester al de meerderjarige personen van Gent opriep en hun vroeg, om bij middel van het stembriefje te zeggen wat zij verlangen, of wel de afschaffing van den Slonsendag en zijne vervanging door het feest op den Eersten Mei, of wel het behoud van hetgeen er nu bestaat, dan zou de uitslag der stemming bewijzen wat het volk wil en de Gemeenteraad zou,

zonder te moeten vreezen, aan het verzoek van de meerderheid kunnen voldoen. Deze stemming zou wederom eene toepassing zijn van de volksraadpleging of het Referendum.

Deze volksstemming zou telkenmale moeten gebeuren wanneer er eene wet door de Kamers gestemd is tegen de goesting van een groot aantal personen. Een voorbeeld : de Kamers stemden over een groot jaar dat er 25 millioen franken uit de landkas zouden genomen worden om aan den Congo te hangen. Hadde men het volk op de volgende vraag laten stemmen : *Keurt gij goed dat men uit de landkas 25 millioen franken geve voor den Congo*, — zoudt gij denken, dat de meerderheid van het volk JA zou geantwoord hebben ? Ik denk het niet. Het zou volgender wijze geredeneerd hebben : Er is hier armoede en werkeloosheid genoeg. Wij kunnen dat geld beter besteden dan het goedsheugdig weg te werpen naar het land der zwarten. Wij gaan dus tegen stemmen. Het gevolg zou geweest zijn dat de millioenen, die nu aan den Congo verspild zijn, nog in de kas zouden liggen en voor noodzakelijke dingen zouden kunnen gebruikt worden.

Gij ziet dus, beste lezer, wat het Referendum is. Het bestaat hierin dat het volk zelve de maatregels, die het een of ander bestuur neemt, goed- of afkeurt, aan dat bestuur zegt dat dit of dat moet of niet moet gedaan of uitgevoerd worden.

* * *

Is het Referendum in België reeds toegepast geworden ?

Ja reeds verscheidene malen en wij wenschen dat deze uitzonderlijke gevallen de regel worden.

Te Frameries, in Henegouw, vroegen de winkeliers dat het zou verboden worden op de wekelijksche markt ellegoederen te verkoopen. De werklieden protesteerden tegen die vraag.

De gemeenteraad wist niet wat doen en besloot de de inwoners van de gemeente zelve te laten beslissen. De Burgemeester deed aan iederen kiezer twee briefjes zenden.

Het eerste luidde als volgt: « Ik verlang dat de verkoop van ellegoederen op de zaterdagmarkt behouden worde. »

En het tweede: « Ik verlang dat de verkoop van ellegoederen op de markt verboden worde. »

Tezelfdertijd verzocht hij hun des zondags nadien op het gemeentehuis te komen stemmen. 318 personen staken het eerste briefje in de bus en 52 het tweede. De groote meerderheid der bevolking verklaarde zich dus voor het behoud der markt. De gemeenteraad nam dan ook het volgend besluit: Aangezien de meerderheid der bevolking de afschaffing van de markt niet wil, blijft deze behouden.

* * *

Te Laeken, bij Brussel, vroegen een zeker aantal inwoners aan het gemeentebestuur om eene nieuwe nieuwe kerk te bouwen. Het bestuur wilde over deze vraag geene beslissing nemen, zonder de opinie van het volk te kennen. Het riep dus al de kiezers bijeen en vroeg hen: Moeten wij eene nieuwe kerk doen bouwen ja of neen? Rondom duizend kiezers namen

deel aan deze stemming. Van de tien was er maar een die JA stemde.

Het gevolg hiervan was dat de gemeenteraad besloot geene nieuwe kerk te bouwen.

* * *

Te St. Gillis-Waes en te Arendonk was er sprake van een buurttram. De eenen vroegen dat de tram langs hier, de anderen dat hij langs daar zou komen.

De gemeenteraad, die over deze zaak moest beslissen, riep de dorpelingen op om bij middel van het stembriefje hun gedacht te zeggen.

De uitslag der stemming bewees aan den gemeenteraad, hoe hij moest handelen om aan het verlangen der meerderheid van de bevolking te voldoen.

* * *

Zijn er landen waar de volksraadpleging of het Referendum volop in voege is?

Ja, Zwitserland, bijvoorbeeld. In dat land is het volk de meester.

De beslissingen, door de Kamers genomen, zijn maar geldig en worden alleen uitgevoerd, als het volk ze goedkeurt. Het is voldoende in dat land dat door eene petitie — waarop dertig duizend burgers geteekend hebben en wiens handteeken door den burgemeester hunner gemeente echt verklaard is, — gevraagd wordt om eene gestemde wet aan het Referendum of de Volksstemming te onderwerpen opdat aanstonds de Volksstemming moet plaats hebben en plaats heeft.

Telken male als eene uitgave van meer dan 250,000 franks voor de eene of andere zaak moet gedaan wor-

den, vereischt de wet dat er eene volksstemming plaats hebbe.

Bestonde deze wet in Belgie en ware het volk geraadpleegd geworden om te weten of men honderd millioen frank, ja of neen, in de Maasforten moest steken, heel zeker hadde het volk met een krachtig **neen** geantwoord.

En niet alleen de wetten, door de Kamers gestemd, zijn in Zwitserland aan de volksstemming onderworpen: ook de besluiten genomen in de Kanton- en Gemeenteraden: telken male als een zeker aantal burgers het vragen: 5000 te Lucerne, 500 te Zug, 1000 te Bâle, 1000 te Schafhouse, 3500 te Geneven.

In vele gevallen heeft de volksstemming plaats zondat zij moet gevraagd worden.

In de stad Berne bijvoorbeeld moet de gemeentebe-grooting en de gemeenterekening alle vier jaren door eene volksstemming goedgekeurd worden.

*
* *

Een eerste gevolg van het bestaan van het Referendum in Zwitserland is dat er geene enkele wet bestaat, die voorrechten aan de grooten schenkt gelijk in België. Daar hebben de rijken het recht niet hunne zoons voor een handvol geld van den krijgsdienst vrij te koopen, terwijl de armen moeten soldaat worden. Daar hebben de rijken het recht niet het volk allerlei lasten op te leggen en zelve weinig of niets te betalen, want daar bestaat de belasting op het inkomen en de renteniers betalen in evenredighnid van 't geen zij jaarlijks aan intresten trekken, hetgeen in België niet gebeurt.

Een tweede gevolg van het referendum is dat in Zwitserland alle wetten ten voordeele van het volk gemaakt zijn.

Alle wetten beschermen de kleinen, de zwakken tegen de grooten. Daar bestaat bijv. eene wet op den arbeid in fabrieken en werkhuizen, die bepaalt hoeveel uren er maar in die gestichten door iederen persoon mag gearbeid worden, die eischt dat er inspekteurs aangesteld worden om op den gezondheidstoestand der fabrieken en op de veiligheid der werklieden te waken.

Die wet verbiedt het nachtwerk aan vrouwen en aankomende jongelingen en alle werk aan kinders onder de 14 jaar. Zij gebiedt ook dat alle fabriek-reglementen aan de provincieoverheid moeten onderworpen worden, die er alle onrechtvaardige artikels mag uitkrabben.

Daar bestaat eene wet die elken arbeider, wie hij ook zij, verzekert tegen ongevallen en ziekten, eene wet die voor gevolg heeft veel armoede, vele ellende te verzachten.

Daar bestaat eene wet die aan alle volkskinderen toelaat de lessen van alle scholen kosteloos te volgen. Hier zijn het alleen de kinderen van begoede ouders, die in middelbare en hoogere scholen kunnen studeeren.

* * *

Men werpt ons tegen : het volk heeft geen verstand van zijn gedacht te zeggen over allerlei zaken. Wij zullen daar op antwoorden dat het volk zooveel verstand heeft als de tegenwoordige kiezers aan 42 frank, dat het volk heel goed weet wat goed en slecht is, maar

dat het de grooten, de rijken zijn, die beletten dat het volk zich meer en meer ontwikkele : het zijn bijv. : de priesters die beletten dat er op den buiten bibliotheken gesticht worden en dat het volk zich aldaar bezig houde met allerhande dagbladen te lezen. Het zijn de priesters geholpen door de groote eigenaars, die alle scholen voor volwassenen gedood hebben.

Het zijn fabrikanten, die ongaarne zien en waarvan velen beletten dat hunne werklieden van welkdanige maatschappijen, ziekebeurzen, weerstandskassen deel maken.

En het zijn juist die personen, die de oorzaak zijn dat het volk minder geleerd, minder ontwikkeld is, welke ons komen zeggen : het volk heeft geen verstand genoeg om te oordeelen of iets nuttig of schadelijk is. Wat slechtheid !

Is het volk minder geleerd, heeft het minder doorzicht, het referendum zal juist het groote middel zijn tot zijne opvoeding.

Wanneer gansch het volk het stemrecht zal hebben en dit in kiezingen en volksraadplegingen zal gebruiken, dan zullen alle partijen de noodzakelijkheid gevoelen om tot in de minste dorpen en gehuchten door te dringen en daar voor de verzamelde menigte allerlei zaken te gaan bespreken ; dan zal het niet meer mogelijk zijn de openbare meetingen tegen te werken en te belemmeren zooals tegenwoordig de katholieken en doktrinairen doen ; en wat het volk aan kennis ontbreken zou kunnen, zal het alras bijgewonnen hebben.

*
* *

Wij zijn dus aanhangers van het referendum. Wij vragen dat nevens het algemeen Stemrecht het referendum tot wet worde. En in afwachting dat zulks binnen kort geschiedde, hebben de progressisten en socialistten van Gent besloten eene groote volksraadpleging in te richten op Zondag 12 Juni aanstaande. Al de meerderjarige mannelijke personen van Gent en van de voorgeburchten zullen opgeroepen worden om te stemmen *of zij het algemeen Stemrecht willen ingevoerd zien of niet.*

De stemming zal in

Veertig Bureelen

plaats hebben en van 's MORGENDS tot 's AVONDS duren.

Om zooveel mogelijk de vrijheid van elken kiezer te waarborgen en alle drukking te beletten, zal het aan elkeen toegelaten worden in een der drie bureelen te gaan stemmen, welke op zijne kieskaart aangeduid staan.

Aan iedere meerderjarige mannelijke persoon zal ten zijnen huize, onder enveloppe, eene kieskaart gebracht worden twee dagen voor de stemming.

Om dit werk zoo nauwkeurig mogelijk te kunnen doen, hebben de inrichters in alle straten opgenomen hoeveel meerderjarigen ieder huis bewonen, een reuzenwerk dat nochtans op korte dagen afgedaan is geweest.

Daar niemand vrij is eene dwaling te begaan en het mogelijk kan zijn dat de eene of andere persoon zijne kieskaart niet ontvange of gedwongen worde ze aan een fanatieken vrijheidshater af te geven, is er een

hoofdbureel te Gent ingericht, waar elkeen die ze zou vergeten hebben of zijn stemkaart niet meer in bezit zou hebben, eene kaart kan verkrijgen, welke uit voorzorg om bedrog te vermijden van eene andere kleur zal zijn en waarmede hij kan gaan stemmen naar de bureelen die hem terzelfder tijd zullen aangeduid worden.

En om elkeen nauwkeurig in te lichten over de wijze waarop de volksraadpleging of het Referendum ingericht wordt en over de beteekenis die wij er aan hechten, zullen er alle veertien dagen kleine vlugschriften in alle huizen rondgedragen worden, die elkeen op de hoogte zullen stellen en voorbereiden om aan de Volksstemming deel te nemen.

Wij verzoeken iedereen wel te zorgen dat de vlugschriftjes en de kieskaart, die in zijn huis zullen afgegeven worden, niet weg gemoffeld worden door eene fanatieke vrouw, dochter of meid.

Langs een anderen kant doen wij een warmen oproep tot alle aanhangers van Algemeen Stemrecht om hunne geburen, kennissen, vrienden en werkgezellen die nog onverschillig zouden zijn, belang te doen stellen in ons werk, de vreesachtigen aan te moedigen om te gaan stemmen door hun aan te toonen dat de spionneering onmogelijk zal zijn. Dagelijks moet er op het werk, langs de straat, in de herberg van niets anders gesproken worden; elke partijganger van Algemeen Stemrecht moet een propagandist zijn voor ons eerste Referendum en den dag der stemming moet elkeen zorgen dat geene enkele gebuur te huis blijve.

's Anderendaags avonds zullen er **negen groote meetings** ingericht worden, waar de uitslag van de stemming zal afgekondigd worden, die, wij zijn er van

verzekerd, onwederlegbaar zal bewijzen dat het volk het Algemeen Stemrecht wil bekomen.

De inrichters zullen zich tot de liberale en katholieke associaties wenden om die vereenigingen te verzoeken zooveel commissarissen te willen benoemen als er kiesbureelen zullen zijn, ten einde toezicht over de volksstemming uit te oefenen.

Zij zullen hunne denkwijze aan niemand opdringen, noch door kiesbedrog de voorstanders van Algemeen Stemrecht talrijker maken dan zij zijn.

Zij hopen dat beide politieke vereenigingen, die zoo vele kiezingen hebben bestuurd, niet zullen weigeren dit Referendum te controleeren, omdat werklieden voor de meerderheid er deel zullen aannemen.

Niemand kan het rechtvaardige en het schoone van eene dergelijke volksstemming betwisten.

En wanneer hare inrichters aan politieke vereenigingen zeggen : Mijnheeren, wij vertrouwen dat gij dit werk van toezicht met liefde en onpartijdigheid zult doen, ten einde aan het land den waren wil van het Gentsche volk te laten zien, dan hopen wij dat de leden dier politieke vereenigingen het politiek doorzicht zullen hebben dit aanbod te aanvaarden en de niet-kiezers niet te beleedigen, door zich de moeite niet te willen getroosten, te komen controleeren.

* * *

Wij doen een oproep tot alle meerderjarige mannen aan de volksstemming deel te nemen !

Den 14 Juni hebben in 't land de kiezingen voor de Constituante plaats.

De kiezers, die sinds 1830 degenen benoemden, welke zich tot verleden jaar tegen het volksstemrecht hebben verklaard, moeten de leden kiezen der Kamer, die over het nieuw kiesrecht gaat beslissen.

Moet gij met ons niet bekennen, dat de cijnskiezers niet alleen in staat zijn goed de gedachten van het land te vertegenwoordigen en eene andere stem dan de hunne moet worden gehoord?

Zeker! En welk is die stem?

De stem der honderden en honderden duizenden werklieden, handelsbedienden, onderwijzers, professors, kleine winkeliers, landbouwers, hoevenwerkers en anderen, die tot hiertoe in de lasten des lands en aan zijn bestuur niet hebben mogen deel nemen.

De stem van dit deel der natie, dat haren rijkdom op het gebied van het werk, hare grootheid op dat der kennis en der kunst vertegenwoordigt en zonder wie zij onvermijdelijk moet ten gronde gaan.

Eh wel, heeren kiezers en niet-kiezers, 't is die stem die wij vragen zich te laten hooren door ons Referendum van 12 Juni.

Allen dus naar de stembus, naar ons Referendum!
Ja, allen!

De niet-kiezers om aan de cijns-kiezers en aan hunne gekozenen van twee dagen laten te zeggen, ziehier onzen wensch, onzen wil!

Wij zijn Belgen, wij zullen aan 'slands wetten blijven gehoorzamen op voorwaarde dat wij ze helpen maken!

Orde, rust, vrede, dit alles is ons lief, als het voor ons niet beteekent: verplettering en onmogelijken strijd om het bestaan!

Wij willen recht en zullen het hebben ten koste van wat het wil.

En wij hopen dit voor u, heeren kiezers, dat gij ook zult komen.

Voorrecht is onrecht en wie van onrecht leeft is slecht.

In de groote, schoone tijden, als die waarin wij leven, dat de zucht naar recht de onterfden begeestert, de bevoorrechten meesleept, in zulke tijden is en zal er niemand zijn van u, hopen wij, die aan het voorrecht houden zal en tot de niet-kiezers zal durven zeggen : werkt voort, wij alleen zullen regeeren !

Allen aan het referendum deel genomen en allen op voor het Algemeen Stemrecht !

